

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

Ревть А.Б., Клим М.І.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано проблему підготовки соціальних педагогів до формування творчої особистості учня. Окреслено соціально-педагогічні засади роботи в школі, що забезпечують розвиток кожного учня. Охарактеризовано рівень підготовки соціальних педагогів, підвищення їх професійного рівня, інтеграцію знань у контексті підготовки до професійної діяльності. Розглянуто моделі професійного розвитку, які проходить соціальний педагог у процесі підготовки до роботи щодо формування творчої особистості. Визначено умови організації навчально-виховної діяльності школи, за яких відбудеться творча самореалізація кожної дитини.

Ключові слова: формування творчої особистості, учень, соціальний педагог, компоненти підготовки соціальних педагогів.

Постановка проблеми. Процес демократизації, що охопив усі сфери життя України, висунув перед школою завдання пошуку нового змісту освіти, реалізації найновіших виховних концепцій і технологій, формування нової генерації учнів. Утверджуються принципи гуманізму, демократизму, усебічного розвитку творчих сил особистості у процесі безперервної освіти, впроваджуються та захищаються кращі здобутки національної культури. Шкільна освіта орієнтується на відновлення і творчий розвиток інноваційного змісту, форм і методів навчання, використання досвіду і традицій народної педагогічної мудрості.

Сучасний навчальний заклад переживає складний період, коли здійснюється перехід до формування особистості та ствердження неповторності кожного учня. В основу виховання і навчання, у центр їх оновлених парадигм слід поставити дитину, її гармонійний роз-виток. На практиці ці процеси означають реформування освіти, її удосконалення з метою подальшої перспективи задля формування творчого потенціалу особистості та її творчої самореалізації. Звідси впливає переорієнтація змісту середньої освіти, організація навчально-виховного процесу відповідно до цінностей кожного. Без зорієнтованості освіти на виховання творчої обдарованої особистості учня немає рації говорити про подальший розвиток інновацій в педагогіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових досліджень з проблеми формування творчої особистості школяра дав змогу з'ясувати, що ця проблема була і є предметом вивчення вітчизняної й зарубіжної історичної, психологічної, педагогічної та філософської науки. Методи розвитку здібностей дітей, які проявили обдарованість в інтелектуальній, академічній, творчій, художній, технічній діяльності розглядають В. Рибалка, О. Кульчицька, методи психологічної підтримки обдарованих дітей та психологічної корекції їх розвитку (О. Губенко, І. Зверева, Л. Коваль,

С. Сисоєва), підготовка педагогічних кадрів до роботи з обдарованими дітьми (В. Моляко), дослідники обдарованості (Н. Лейтес, В. Теплов, В. Крутецький, Є. Ігнат'єв, Є. Голубєва, В. Русалов, І. Равич-Щербо, А. Запорожець, Я. Пonomар'єв та ін.). Зміст сучасної професійно-педагогічної підготовки соціальних педагогів відображено у роботах А. Блінова, І. Зверєвої, А. Капської, С. Хлебик. Питання організації соціально-педагогічної діяльності з обдарованими учнями розглядається у роботах С. Архипової, Г. Майбороди, Ю. Василькової, А. Капської.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових досліджень з питань підготовки студентів до роботи у навчальних закладах свідчить про те що, незважаючи на значну кількість досліджень з питань формування готовності майбутніх педагогів та соціальних педагогів до роботи з сім'ями, учнями в межах закладу та у позанавчальний час, питання підготовки студентів – майбутніх соціальних педагогів до роботи щодо формування творчої особистості учня в умовах закладу вищої освіти висвітлено недостатньо, і потребує розробки моделі підготовки студента – майбутнього соціального педагога до такого виду діяльності в умовах загальноосвітніх навчальних закладів. Необхідність упровадження нових технологій у роботі соціального педагога з творчими учнями, з одного боку, і недостатня розробленість питання підготовки спеціаліста до роботи із зазначеною категорією дітей – з іншого, породжує протиріччя, на розв'язання якого спрямоване наше наукове дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз проблеми професійної підготовки майбутнього соціального педагога щодо роботи з формування творчої особистості дитини.

Виклад основного матеріалу. На початку ХХІ ст. в Україні спостерігається стійке підвищення інтересу до вивчення особистісних, індивідуальних аспектів професійної підготов-

ки соціальних педагогів – сукупності характеристик, що впливають на ефективність професійної діяльності.

К. Бакланов розробив модель, яка містить три основні рівні професійного розвитку, які проходить соціальний педагог у процесі підготовки і самовдосконалення (рівень формування основ оволодіння майбутньою професією; рівень закінчення професійної підготовки і оволодіння системою професійних знань, умінь та навичок, рівень сформованого професіонала, який має досвід професійної діяльності і володіє професійною духовністю). Вважаємо, що зазначені автором рівні підготовки важливі у процесі формування готовності соціальних педагогів до роботи щодо формування творчої особистості учня в умовах загальноосвітнього навчального закладу [1, с. 48].

Ю. Мельник, С. Шаргородська розглядають модель професійної діяльності соціального педагога з обдарованими учнями. Беручи за основу усі аспекти професійної діяльності, ця модель складається з таких компонентів [4, с. 6–7]: професійні та етичні стандарти діяльності соціального педагога з обдарованими учнями; функції соціального педагога, який працює з обдарованими учнями; принципи діяльності соціального педагога з обдарованими дітьми; якості соціального педагога, необхідні для роботи з обдарованими дітьми; знання та вміння, якими володіє соціальний педагог; права і обов'язки соціального педагога у роботі з обдарованими дітьми.

Важлива роль в підготовці та формуванні творчої особистості відводиться соціально-педагогічній роботі в школі, що забезпечить розвиток кожного учня. На сучасному етапі становлення держави важливого значення набуває проблема підготовки молоді до участі в усіх сферах виробництва з урахуванням можливостей, здібностей та інтересів. Тому вивчення структури та розвитку здібностей дасть змогу педагогам будувати свою діяльність щодо формування творчої особистості учня.

У педагогічній науці приділяється велика увага розвитку творчості та обдарованості, що обумовлює необхідність у розгляді особливостей соціалізації таких учнів, які мають у більшості випадків труднощі у навчанні, спілкуванні, тому потребують підтримки з боку педагога, психолога, соціального педагога. Нові умови функціонування загальноосвітньої школи України розкривають нові перспективи роботи з творчою молоддю. Водночас варто враховувати також рівень підготовки соціальних педагогів, підвищення їх професійного рівня, інтеграцію знань у контексті підготовки до професійної діяльності.

На сьогодні не завжди враховується рівень сформованості творчої та обдарованої особистості, у школах панує «педагогіка проведення виховних заходів», формальний підхід учи-

тельського складу до згаданої проблеми. Однак ситуацію, що склалася, не можна виправити окремими заходами. Потрібно впроваджувати більш ефективні методики [3, с. 36].

Як уже зазначалося, більшість сучасних шкіл ще недостатньо підготовлено до ефективної позакласної виховної роботи, і потрібні чималі зусилля, організаційні та інші заходи на всіх рівнях, включаючи і загальнодержавний, щоб поліпшити становище і дати належний поштовх до впровадження технологій, які забезпечили б бажаний результат. На особливу увагу заслуговує досвід соціальних педагогів, які створили педагогіку співробітництва і практично довели, що саме школа може бути центром соціального середовища, яке сприяє розвитку творчої особистості [5, с. 45].

Виходячи з основної умови ефективного управління загальноосвітнім навчальним закладом: створення сприятливого психологічного та соціально-педагогічного середовища для розвитку здібностей учнів, особливого значення набувають питання підготовки спеціалістів, які б змогли впроваджувати технології, спрямовані на розвиток потенціалу кожного учня. Враховуючи вищезазначене, постає необхідність залучення соціальних педагогів до роботи щодо формування творчої особистості учня у загальноосвітніх навчальних закладах [6, с. 111].

Серед основних напрямів формування творчої особистості визначено:

- урахування психолого-педагогічних особливостей і використання психолого-педагогічних методик формування творчої особистості дитини;
- співпрацю вчителів, батьків, громадськості у напрямі формування творчої особистості учня;
- оптимізацію формування творчої діяльності учнів шляхом проведення різноманітних форм виховної роботи в школі (індивідуальні, групові та масові);
- забезпечення високого рівня індивідуалізації виховного процесу в школі.

Беручи за основу стандарти професійної діяльності представимо модель діяльності соціального педагога з творчими та обдарованими учнями, яка складається з таких компонентів [4, с. 9]:

- 1) професійні та етичні сторони діяльності соціального педагога, необхідні для роботи з творчими та обдарованими учнями (здатність виконувати функцію посередництва між особистістю дитини, її сім'єю, суспільством, державними установами; між обдарованим учнем та його оточенням, впливати на формування міжособистісного спілкування, стосунки між учнями, володіти інформацією про пріоритетні напрями у роботі з обдарованими дітьми, особливості їхнього розвитку, вміти проводити соціально-педагогічне дослідження із зазначеної проблеми);

2) функції соціального педагога, який працює з творчими та обдарованими учнями (виховна: забезпечення позитивної взаємодії усіх суб'єктів навчально-виховного процесу, формування навичок соціальної активності; організаційна: організація дослідження сфери творчих інтересів та здібностей учнів, проблем, які виникають у навчанні обдарованої дитини, характер їхньої взаємодії з класом; прогностична: прогнозування, планування діяльності; профілактична: превенція виникнення складних емоційних станів, профілактика пасивності до навчання та інших видів діяльності; організаційно-комунікативна: налагодження зв'язків з різними соціальними інститутами; охоронно-захисна: захист прав та інтересів обдарованої дитини);

3) принципи діяльності соціального педагога з творчими та обдарованими дітьми: принцип універсальності; врахування наявності потенційної обдарованості в усіх дітей; забезпечення охорони соціальних прав дитини; здійснення профілактичних заходів; опора на ресурси дитини; толерантності;

4) якості соціального педагога, необхідні для роботи з обдарованими дітьми: особистісні, професійні;

5) знання та вміння: використання знань з дисциплін суспільно-гуманітарного профілю, вміння аналізувати, спостерігати, встановлювати зв'язки з громадськістю, створювати умови для творчої діяльності учнів, залучення батьків та вчителів до роботи з обдарованими дітьми;

6) права і обов'язки соціального педагога у роботі з творчими та обдарованими дітьми

(правовий захист інтересів дітей, проведення соціально-педагогічних досліджень, внесення пропозицій у планування роботи навчального закладу, надання рекомендацій з метою оптимізації навчально-виховного процесу; забезпечення принципів соціально-педагогічної діяльності, організація соціальної, оздоровчої, виховної діяльності з творчими дітьми, робота із запобігання негативних явищ у поведінці обдарованих учнів).

Використання цих компонентів у системі підготовки майбутнього спеціаліста забезпечить ефективність його діяльності, сприятиме розвитку необхідних вмінь, професійних та особистісних якостей.

Висновки і пропозиції. Проблеми обдарованості, здібностей, таланту, креативності особистості внаслідок своєї непересічної значущості набувають у сучасній психолого-педагогічній науці особливої актуальності та окремого наукового статусу. Наявність значної кількості концепцій, теорій, напрямків і шкіл з дослідження феномену обдарованості особистості засвідчують важливість окресленої проблематики для розвитку наукових засад оптимального функціонування людського суспільства, яке неминуче потребує здібної, обдарованої та продуктивної еліти, що формується насамперед з талановитих і креативних людей. Творчий, інтелектуальний потенціал людей є рушієм прогресу суспільства, тому обдарованість необхідно своєчасно виявити і розвивати. Тому важливою є спеціальна підготовка соціальних педагогів до роботи з обдарованими дітьми.

Список літератури:

1. Бакланов К.В. Формирование основ самосознания социального педагога в процессе профессиональной подготовки: дис. канд. пед. наук : 13.00.08 / Бакланов Константин Владимирович. – М., 1998. – 180 с.
2. Вайнола Р.Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки: монографія / Вайнола Р.Х.; за ред. С.О. Сисоевої. – Запоріжжя: Хортицький навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр, 2008. – 460 с.
3. Возняк А.Б. Обдарованість як соціально-педагогічна проблема / А.Б. Возняк // Наукові записки: Серія педагогічні та історичні науки. – Вид-во МПУ імені Драгоманова, 2007. – Вип. LXVI (66). – С. 36–41.
4. Мельник Ю. Оргієнтовна модель професійної діяльності соціального педагога / Мельник Ю., Шаргородська С. // Соціальний педагог. – 2006. – № 3 – С. 5–11.
5. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: навч. посібник / В.В. Рибалка. – К.: ІЗМН, 1996. – 236 с.
6. Сисоева С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С.О. Сисоева. – К.: Політграфкнига, 1996. – 405 с.
7. Шепотько В.П. Організація навчання обдарованих і талановитих школярів: Навчально-методичний посібник / В.П. Шепотько, І.С. Волощук // Рідна школа. – 2006. – № 2. – С. 27–54.

Ревть А.Б., Клым М.И.

Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко

ПОДГОТОВКА СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА К ФОРМИРОВАНИЮ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА

Аннотация

В статье проанализирована проблема подготовки социальных педагогов к формированию творческой личности ученика. Определены социально-педагогические основы работе в школе, обеспечивающих развитие каждого ученика. Охарактеризованы уровень подготовки социальных педагогов, повышение их профессионального уровня, интеграцию знаний в контексте подготовки к профессиональной деятельности. Рассмотрены модели профессионального развития, которые проходит социальный педагог в процессе подготовки к работе по формированию творческой личности. Определены условия организации учебно-воспитательной деятельности школы, в которых состоится творческая самореализация каждого ребенка. **Ключевые слова:** формирование личности, ученик, социальный педагог, компоненты подготовки социальных педагогов.

Revt A.B., Klym M.I.

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

PREPARING OF THE SOCIAL PEDAGOGUE TO THE FORMATION OF THE PUPIL'S CREATIVE PERSONALITY

Summary

The problem of preparing social pedagogues for the formation of the pupil's creative personality are analyzed in the article. The social and pedagogical principles for work at school are provided. It supports the development of each pupil. The level of training of social pedagogues, increasing their professional level, integration of knowledge in the context of preparation for professional activity are characterized. The models of professional development, passed by the social pedagogues in the process of preparing for work on the formation of a creative personality are considered. The conditions of organization of educational activity of the school are determined. The creative self-realization of each child is important in this process.

Keywords: formation of a creative personality, pupil, social pedagogue, components of training of social pedagogues.